

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1940 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 189 angående reglering av sockernärningen i riket, såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet.

Genom en den 21 mars 1940 dagtecknad proposition, nr 189, i vad den samma hänvisats till bevillningsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkushållningsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för tiden från och med den 1 oktober 1940 till och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, dock senast den 31 januari 1942 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

dels ock i huvudsak godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet i ärendet fogade förslaget till kontrakt mellan staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Omförmälda förslag till kontrakt m. m. fogas såsom bilaga till detta betänkande.

I propositionen har vidare föreslagits, att till statens sockernämnd måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett förslagsanslag under elfte huvudtiteln av 100 000 kronor. Propositionen i denna del har hänvisats till statsutskottet.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anført får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

För egen del har *departementschefen* beträffande det föreliggande förslaget till sockerreglering anført följande:

»De skäl, som under de senaste åren föranlett statsmakterna att reglera socker- och betpriserna samt vidtaga vissa andra åtgärder beträffande sockernärningen i Sverige, kvarstå alltså och torde under rådande tidsläge göra sig gällande med minst samma styrka som hittills.

Någon anledning att frånga hittills tillämpade huvudprinciper för regleringen av den svenska sockernärings synen icke heller föreligga. Till grund för regleringsanordningarna i fortsättningen bör sålunda ligga ett avtal mellan staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget om att bolaget enligt vissa bestämmelser tillförsäkras ensamrätt till import av socker mot det att bolaget inbjuder till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling i enlighet med av staten godkända grunder samt vidare att bolaget förbinder sig att ej låta någon betodlare ingå betodlingskontrakt med det av staten bestämda betpriset, med mindre odlaren avlämnar viss förbindelse angående betarbetarlönerna. På grund av de ändrade förutsättningarna för sockernäringsens bedrivande i Sverige — starkt fluktuerande priser i utlandet å socker och olika förnödenheter, varav sockerindustrien har behov — måste emellertid avtalet i övrigt få en väsentligt annan utformning än under tidigare år. Av nyssnämnda skäl är ej heller lämpligt att avtalet träffas för längre tid än ett år.

Vad angår bestämmelserna rörande betarbetarlönerna i den förbindelse, som betodlare skall hava att avlämna till bolaget, böra dessa bestämmelser liksom hittills ansluta sig till motsvarande stadganden i det för året gällande kollektivavtalet. Enligt detta, som gäller i Skåne, Östergötland, Skaraborgs län, Halland och Blekinge, har helackordet per tunnland höjts med cirka 13 kronor till 155 kronor 4 öre, därav för sommarskötsel med fyra arbetsmoment 80 kronor 64 öre och för upptagning 74 kronor 40 öre. Då upptagning verkställes senare än den 9 november, skall utgå ett tillägg av 8 kronor per tunnland. För det fall att sommarskötseln omfattar mindre antal arbetsmoment än fyra, skall ackordet minskas med 3 kronor 84 öre, om någon hackning ej sker före gallringen, och med 11 kronor 52 öre, om den tredje hackningen bortfaller. I enlighet med de principer, som statsmakterna under senare år tillämpat, torde ändringar, motsvarande de i kollektivavtalet sålunda vidtagna, böra ske i den förbindelse, betodlare i Skåne, Östergötland, Skaraborgs län, Halland eller Blekinge vid tecknande eller övertagande av betodlingskontrakt skall avgiva. Stadgandet om kvantitetstillägg får dock ej utgöra hinder för att, där så tidigare plägat ske, en sådan bestämmelse stipuleras, att en förutsättning för dylikt tillägg skall vara, att betorna icke hålla mer än viss angiven smutsprocent. För betodlare i övriga delar av landet böra ersättningsbestämmelserna i sagda förbindelse likaledes jämkas under hänsynstagande till att det inbördes förhållandet mellan betarbetarlönernas storlek i olika landsdelar såvitt möjligt lämnas orubbat. Med beaktande härav torde betodlare å Gotland böra betala för sommarskötsel med fyra arbetsmoment 75 kronor och för upptagning 68 kronor — i helackord per tunnland alltså 143 kronor. Bortfaller hackningen före gallringen, skall ackordet minskas med 4 kronor, och företages ej någon tredje hackning, skall minskning ske med 11 kronor. Betodlare, som tecknar kontrakt med Mörbylånga råsockerfabrik, bör betala för sommarskötsel med fyra arbets-

moment 79 kronor, för upptagning 64 kronor och i helackord alltså 143 kronor per tunnland. Minskningen, om första respektive tredje hackningen bortfaller, bör här fastställas till likaledes 4 kronor och 11 kronor.

Såsom tidigare nämnts har i förbindelsen funnits intagen en bestämmelse om att betodlare till täckande av kostnader, som statens sockernämnd har att bestrida, skall till nämnden erlägga en avgift av intill 2 kronor 50 öre för varje uppmätt hektar av odlarens sockerbetsodling. Avgiftens belopp fastställas av Kungl. Maj:t. Från betodlarhåll har yrkats, att avgiften för innevarande år skulle kunna höjas till 3 kronor. Som skäl härför har åberopats, att kostnaderna för den kontrollverksamhet beträffande betleveranser, vissa provtagningar m. m., för vilkas bestridande de genom avgiften inflytande medlen användas, stigit samt vidare att ifrågavarande verksamhet borde utvidgas att omfatta bland annat även vissa utfodringsförsök med betmassa. Bolaget har förklarat sig ej hava något att invända mot betodlarnas yrkande. Vid sådant förhållande finner ej heller jag skäl till erinran däremot. Med hänsyn till de ändrade uppgifter, som på sätt jag senare skall omnämna komma att åvila statens sockernämnd, ämnar jag föreslå, att kostnaderna för själva nämnden i fortsättningen skola bestridas av staten, men detta förhållande torde ej behöva hindra, att den nu avhandlade betodlaravgiften kan få höjas till 3 kronor.

Beträffande det närmare innehållet i förbindelsen, vilket i övrigt — med de jämkningar som föranledas av avtalets tillämpning under ett år — överensstämmer med nu gällande bestämmelser, får jag hänvisa till den vid statsrådsprotokollet fogade *bilaga 1 a*.

Vad därefter angår *villkoren för sockerbetsodling* under 1940 har från betodlarnas sida vid de förhandlingar, som förts med representanter för Sveriges betodlares centralförening, framställts krav på väsentligt förhöjt betpris. Som skäl härför har anförts, förutom de stegrade kostnaderna för odlingen, farhågor för att de ogynnsamma väderleksförhållandena under innevarande vår komma att medföra en avsevärt reducerad hektarskörd samt att till följd härav produktionskostnaderna per deciton betor komme att ytterligare ökas. Vid de överväganden och förhandlingar, som ägt rum om betpriset, har stor vikt tillmätts denna synpunkt om betproduktionens befarade fördyring till följd av mindre gynnsamt hektarutbyte. Efter ingående underhandlingar med centralföreningen har slutligen enighet uppnåtts om följande huvudregel rörande sockerbetspriset vid 1940 års odling. Sockerfabrikerna skola inbjuda till teckning av sockerbetsodling 1940 i enlighet med mellan bolaget och betodlareföreningen överenskomna grunder samt under iakttagande tillika, att grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt icke får — i annat fall än då odlaren underlåter avlämna föreskriven förbindelse rörande betarbetarlöner — understiga vissa med hänsyn till variationer i medelhektarskörden å betor bestämda priser. Därest medelhektarskörden uppgår till minst 360 deciton.

utgör sagda grundpris 3 kronor 2 öre, för att, i den mån medelhektarsköörden försämras, enligt viss skala stiga till 3 kronor 26 öre, därest hektarsköörden understiger 310 deciton, allt räknat per deciton sextonprocentiga betor. Med medelhektarsköörd förstås här det tal, som erhålles om den för riket 1940 erhållna totala betskörden, angiven i deciton inköpt betvikt, delas med den samma år odlade totala betarealen, angiven i hektar uppmätt betareal. De grundpriser, som odlarna sålunda skulle tillförsäkras, framgå närmare av den skala, som återfinnes i 2 § av det såsom *bilaga 1* vid detta protokoll fogade kontraktsförslaget mellan staten och sockerbolaget.

Beträffande *odlingsvillkoren i övrigt* hava förhandlingar förts till en början direkt mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och Sveriges betodlares centralförening samt därefter mellan parterna inför landshövding Mannerfelt som opartisk ordförande. Vid dessa förhandlingar har enighet om innehållet i de blivande odlingskontrakten uppnåtts mellan parterna. Två frågor hava dock hänskjutits till Kungl. Maj:ts prövning. Betodlarföreningen har sålunda framställt yrkande om särskilt fraktbidrag till odlare, som förut levererat sockerbetor till den nu nedlagda Eslövs saftstation och hänvisats att i stället leverera till Örtofta råsockerfabrik. Jag har tidigare redogjort för de från betodlare i Eslövstrakten gjorda framställningarna om bibehållande av saftstationen i Eslöv och de häröver avgivna yttrandena. Med hänsyn till de konsekvenser ett bifall till yrkandena skulle få, anser jag mig ej kunna förorda, att statsmedel tagas i anspråk för bidrag av ifrågasatt slag eller att villkor om fortsättande av verksamheten vid saftstationen i Eslöv intages i avtalet mellan staten och sockerbolaget. Vidare hava betodlarna ifrågasatt, att bolaget skulle med stöd från statens sida vidtaga vissa anordningar för underlättandet av lossning av betor vid ett antal råsockerfabriker. I anledning härav har f. d. distriktschefen Erik von Friesen, på anmodan av mig, verkställt viss utredning i ämnet och därunder förhandlat med representanter för bolaget och betodlarna. Sedan vid dessa förhandlingar bolaget förklarat sig komma att utan särskilt bidrag från staten vidtaga erforderliga förbättringar i fråga om lossningsanordningarna, hava betodlarna förklarat sig därmed tillfredsställda.

Under de två senaste åren har *sockerbetsarealen* i riket uppgått till ungefär 50 000 hektar. Med hänsyn till angelägenheten av att i nuvarande läge säkerställa en så stor skörd som möjligt har sockerbolaget förklarat sig vilja öka betarealen innevarande år. Betodlarna hava ej haft något att erinra mot en med högst 10 procent ökad odling. Man synes därför böra för 1940 räkna med en betareal av i runt tal 55 000 hektar. Bolaget har förklarat sig villigt att vid medgivande av ökad areal ej endast tillgodose de odlare, vilkas areal minskats efter 1937, utan även tillse, att areal kommer sådana mindre jordbruk till godo, som med hänsyn till sin belägenhet i förhållande till fabriken och sin jordbeskaffenhet kunna anses lämpade för betodling, även om sådan tidigare icke bedrivits å fastigheten, därvid skall

eftersträvas, att vederbörande odlares betareal kommer att stå i lämpligt förhållande till hans totalareal. Liksom 1937 skall därjämte vid medgivande av nyteckning i andra fall än de nyss berörda tillses, att principen om uppehållande av lämplig proportion mellan betareal och totalareal vinner tillämpning.

Vad beträffar *övriga bestämmelser i avtalet* mellan staten och sockerbolaget, särskilt i avseende å regler för sockerprisets fastställande, kan, såsom jag nyss antytt, vad i detta hänseende under en följd av år tillämpats icke i oförändrat skick komma till användning under nu rådande tidsförhållanden. Hittills har sockerpriset före ingången av ett regleringsår avtalsvägen fixerats till visst bestämt belopp (för sista avtalsperioden 32 öre för 1 kg K 5), vilket pris bolaget icke fått höja, med mindre världsmarknadspriset å socker undergått viss stegring. Med hänsyn till läget utomlands kan emellertid detta system i fortsättningen ej användas. Sockerpriset i Sverige bör anpassas efter produktionskostnaden för socker inom landet. Det måste under nuvarande osäkra förhållanden emellertid vara mycket svårt att på förhand bedöma denna kostnad för en längre tidsperiod framåt. Kostnaderna för sockrets tillverkning hava nämligen sedan krigets början undergått väsentliga ändringar, särskilt i så måtto att priserna å bränsle, emballage med flera förnödenheter stegrats och visa tendens till ytterligare uppgång. Även andra kostnadsposter äro vanskliga att nu till storleken bedöma.

När det gällt att för en ny avtalsperiod träffa anordningar om sockerprisets bestämmande, har vid förhandlingarna med sockerbolaget till en början övervägts, huruvida man ej — på basis av en normalkalkyl rörande produktionskostnaderna vid sockertillverkningen — kunde uträkna ett visst grundpris å socker, vilket skulle få röna ändringar i uppåt- eller nedåtgående riktning, allt efter förekommande fördyring eller förbilligande i vissa särskilt angivna kostnadsposter. Sedan det från sockerbolagets sida emellertid framhållits, att nästan alla kostnadsposter under en kristid som den närvarande borde upptagas som rörliga, har det vid förevarande förhandlingar ansetts mera lämpligt och framkomligt, att ett sådant system i stället tillämpades, att staten garanterade bolaget täckning för samtliga med sockertillverkningen förbundna kostnader — viss förräntning av bolagets eget kapital däri inräknat — mot det att bolaget vore redovisningsskyldigt för sina på grund av sockertillverkningen erhållna inkomster. Samtidigt med att detta system säkerställde bolaget för täckning av tillverkningskostnaderna, förhindrade det bolaget att göra andra vinster på sockertillverkningen än den från början bestämda förräntningen av bolagets kapital. Anordningen är alltså att likna vid en på statens risk och för statens räkning av bolaget med dess anläggningar och resurser i övrigt bedriven sockertillverkning. Givet är, att med ett sådant system måste följa en noggrann och ingående kontroll från statens sida beträffande bolagets verksamhet och särskilt rörande dess bokföring och vad därmed sammanhänger. Därjämte bör från början bestäm-

mas vissa regler, som under garantitiden skola av bolaget följas rörande sådana kostnaders bestridande, där olika principer eljest kunna uppställas, såsom rörande avskrivningar, lagervärdessättning, förräntning m. m. I enlighet med vad sålunda nu anförts om grundlinjerna för ett nytt avtal mellan staten och bolaget har, efter förhandlingar, upprättats ett *förslag till kontrakt av den lydelse, härvid fogad bilaga 1 utvisar*. Svenska sockerfabriksaktiebolaget har förklarat sig berett att för sin del underteckna detta kontrakt.

Beträffande de nya principer, som i vissa avseenden sålunda skola vinna tillämpning, torde närmare motivering nu böra lämnas särskilt rörande frågorna om prissättningen å socker, täckning av produktionskostnaderna samt statens kontroll å hithörande anordningar.

Först torde dock böra nämnas, att i kontraktsförslagets 1 §, som handlar om bolagets ensamrätt att importera socker, intagits en ny bestämmelse av innebörd, att det under avtalstiden och utan hinder av bolagets ensamrätt till sockerimport skall stå staten fritt att till riket införa de myckenheter socker, som kunna erfordras för säkerställande av landets försörjning med denna vara. Vid förhandlingarna har från bolagets sida uttalats, att bolaget förutsatte att eventuell raffinering och utförsäljning av möjligen importerat socker skedde med anlitande av bolaget.

Då, på sätt strax skall nämnas, statens garanti skall omfatta jämväl tillverkningen och försäljningen av sirap, har övervägts, huruvida det vore erforderligt att låta införselmonopolet avse även denna vara. Det har i nuvarande läge ej ansetts behövt att vidtaga några särskilda åtgärder för reglering av sirapsimporten. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t under den tid sockerpriset är underkastat reglering, i mån av behov vidtager de åtgärder beträffande sirapsimporten, som möjligen må bli erforderliga för upprätthållande av en lämplig relation mellan socker- och sirapspriserna.

Bolagets försäljningspris å socker och sirap samt vid sockertillverkningen erhållna biprodukter skola enligt 4 § i kontraktsförslaget bestämmas av Kungl. Maj:t. Därvid förutsättes, att sockerbolaget vid varje lämpligt tillfälle hos Kungl. Maj:t, med erforderlig utredning, framställer de förslag till prissättning, som läget kräver, ävensom att det statliga kontrollorganet, likaledes efter tidslägets krav, utreder och yttrar sig i hithörande frågor. Vad särskilt angår biprodukter avses här huvudsakligen melass. Priserna å socker, sirap och biprodukter böra av Kungl. Maj:t så avvägas, att den enligt 5 § i avtalet staten åvilande garantien om täckning av produktionskostnaderna för socker principiellt och i stort sett infrias genom bolagets varuförsäljningar. Detta innebär alltså, att direkta statsanslag så vitt möjligt ej skola ifrågakomma för garantiens infriande. Det är klart, att det kan möta svårigheter att vid varje tillfälle på förhand så bedöma läget och utvecklingen, att icke prisjusteringar senare behöva vidtagas. Vidare kan en

viss utjämning i prissättningen å socker olika tider emellan sannolikt bliva erforderlig och lämplig. Sålunda kan exempelvis det tänkas vara lämpligt att redan i förväg och alltså under ett lägre kostnadsläge genom en förtidig prishöjning å socker samla visst belopp att under en senare tid användas för dämpande av den då eljest nödvändiga starkare prishöjningen. Ävenledes kan tänkas, att viss, för täckande av redan inträdd kostnadsökning i och för sig behöfvlig höjning av sockerpriset tills vidare i någon mån framflyttas, och att de erforderliga medlen i stället uttagas i ett framtida nedåtgående kostnadsläge genom att sockerpriset då får falla i något långsammare tempo än tillverkningskostnaderna nedgå. Det nu sagda innebär med andra ord, att det bör vara Kungl. Maj:t tillåtet att handhava prissättningen å socker och vid sockertillverkningen erhållna övriga produkter efter förhållandevis fri prövning och med rätt alltså att söka, i den mån så finnes lämpligt, utjämna sockerpriset skilda perioder emellan, allt dock under beaktande av att prissättningen som helhet betraktad så vitt möjligt länder till täckning av de kostnader, staten har att garantera.

Beträffande de regler som ansetts böra intagas i kontraktsförslaget i avseende å beräklandet av viktigare kostnadsposter, torde följande få framhållas.

En stor kostnadspost är avskrivningar å fabriker, maskiner och inventarier. Vad först beträffar avskrivningar å vid avtalets ingående redan förefintliga anläggningar och andra föremål böra dessa under avtalstiden ske enligt i huvudsak samma grunder, som av bolaget hittills tillämpats. För dessa föremål böra alltså de tidigare uppgjorda avskrivningsplanerna följas, och någon påskyndad eller stegrad avskrivning för dem bör alltså ej ingå under statens garanti. Vad därefter angår föremål, som nyanskaffas under avtalstiden, vare sig fråga är om byggnadsföretag vid fabrikena, nyanskaffning av maskiner, inventarier e. d., synes det böra förutsättas, att bolaget under rådande kris ej vidtager dylika nyanskaffningar i vidare mån, än som betingas av verkligt behov. I den mån de förekommande nyanskaffningarna enligt vanlig industriell praxis ej äro att räkna till rent underhåll — i vilket fall de naturligtvis få avföras direkt på årets driftskonto — böra de, med viss jämkning, upptagas å anläggningskonto till det verkliga anskaffningsvärdet för att därefter allt efter sin beräknade livslängd bliva föremål för en planenlig avskrivning efter i huvudsak samma principer, som bolaget tillämpat för sina äldre föremål. Den nyss åsyftade jämkningen innebär, att, om nyanskaffningen på grund av krisförhållanden dragit avsevärt stegrade kostnader samt avser ersättning av äldre liknande föremål, bolaget ej bör förvägras att redan under anskaffningsåret göra viss skälig extra avskrivning å föremålet i fråga. Vid dylika extra avskrivningar torde hänsyn blott böra få tagas till den del av den ökade anskaffningskostnaden, som beror på av kristiden förorsakad fördyring. I kontraktets 5 § punkt 1 har medgivits, att dylik extra avskrivning

får omfatta ett belopp av 75 % å sagda merkostnad, skolande återstående anskaffningsvärde upptagas å anläggningskonto för att därefter med hänsyn till föremålets livslängd undergå planenlig nedskrivning.

Betydelsefulla utgiftsposter äro de, som avse bränsle, emballage och andra förnödenheter för driften. De belopp varmed de belasta ett visst räkenskapsårs produktionskostnadskonto äro beroende, förutom av årets inköpsvärden, jämväl av de värden, vartill lagren av respektive varor upptagas. Vid ingången till krisen hade sockerbolaget sina lager av driftförnödenheter bokförda till betryggande värden, understigande rådande dagspriser. Nu har i punkt 2 av avtalets 5 § intagits en bestämmelse av innebörd, att bolaget vid sina anspråk på statens garanti under avtalstiden ej på något sätt får så förfara med sin lagervärdering å bränsle och andra förnödenheter för driften, att ytterligare nedskrivning av dessa lagervärden företages. Å andra sidan har det ej ansetts böra förvägras bolaget att i avseende å vara av nu åsyftat slag för lika stor lagerväntitet som den ingående under avtalstiden behålla samma à-pris vid lagervärdesättning som det ingående à-priset. Det nu sagda torde även kunna uttryckas så, att i mellanhavandet mellan staten och bolaget skall — i avseende å driftförnödenheter — så förfaras, att varje års tillverkning får bära omkostnader för förbrukade förnödenheter till det genomsnittspris — varken mer eller mindre — som under året i fråga varit gällande vid nyinköp av respektive förnödenheter.

I avseende å lagervärdering av råsocker och raffinad har i kontraktsförslaget tillämpats en för bolaget strängare regel än beträffande driftförnödenheterna. För sockerlagret har uppställts den principen, att bolaget ej — vare sig sockerlagret säljes eller kvarbliver — får under avtalstiden göra någon av kristidens förhållanden eller eljest av prisstegring förorsakad extra vinst. Även i sockerlagret äger bolaget vissa reserver, i det att lagren av såväl raffinad som råsocker äro bokförda till à-pris, som understiga dagens salupris å socker. De sålunda i sockerlagret förefintliga reserverna torde, såsom varande bolagets tillhörighet, få av bolaget även under avtalstiden, i den mån de ej bliva föremål för beskattning, behållas till de belopp, vartill de med utgångspunkt från ett sockerpris av 32 öre för 1 kg K 5 nu kunna anses uppgå. Sker däremot en höjning i priset å socker, bör den värdestegring, som av dylik anledning måste anses uppstå i sockerlagret, icke få tillfalla sockerbolaget, utan denna värdestegring bör i stället få tagas i anspråk för täckande av de under avtalstiden uppstående kostnaderna för sockertillverkningen. Den myckenhet socker, som vid avtalstidens utgång finnes i lager, bör bolaget emellertid beredas tillfälle att få utförsälja till de försäljningspriser, som varit gällande vid avtalsperiodens utgång. För införandet av sist åsyftade förbindelse från statens sida kan befinnas erforderligt, att gällande införselreglering utsträcker att efter avtalstiden gälla under viss ytterligare tidsperiod, ett spörsmål vartill jag senare återkommer. I punkt

3 av 5 § i kontraktsförslaget hava de nyss angivna principerna för lagervärdesättningen av socker kommit till uttryck. Vad där anges avser att reglera det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och bolaget oavsett vilka grunder, som av bolaget tillämpas i dess bokföring.

Utgifterna för s k a t t e r böra vid garantiens bestämmande upptagas till den skattesumma, som beräknas belöpa å den vinst, som bolaget — med utgångspunkt från den medgivna förräntningen av bolagets eget kapital — anses kunna påräkna under samma år, d. v. s. ett sammanlagt vinstbelopp av 4 725 000 kronor.

Sockerbolaget har hittills följt den principen, att i boksluten tagits som utgift de skattebelopp, varå debetsedel då erhållits, dock att kronoskatten på basis av bokföringsårets resultat beräknats och intagits i bokslutet för det närmast följande året. Härigenom har bolaget beträffande bokföring av skatter kommit ett år efter i avseende å kronoskatten och två år efter i avseende å kommunalskatten. Det sålunda »eftersläpande» skattebeloppet utgjorde vid 1938/39 års bokslut 2 121 000 kronor. Bolaget har i syfte att avveckla detta förhållande under de två senaste åren avsatt tillhoppa 800 000 kronor till en skattereserv, varför den ej täckta delen av de »eftersläpande» skatterna utgjorde 1 321 000 kronor. Nu har bolaget vid förhandlingarna yrkat, att systemet med avsättning till skattereserv i syfte att få det »eftersläpande» skattebeloppet täckt måtte få vinna tillämpning även under den nu ifrågasatta avtalstiden. Det har ansetts vara rimligt att i så måtto tillmötesgå detta krav, att för vartdera räkenskapsåret 1939/40 och 1940/41 torde såsom under statsgarantien ingående utgift jämväl få inräknas en fjärdedel av det »eftersläpande» skattebeloppet eller alltså 330 000 kronor per år. Bestämmelse härom har intagits i kontraktets 5 § 4 punkten.

I garantien för kostnader torde böra ingå täckning för det på året belöpande verkliga n e t t o r ä n t e b e l o p p e t, varmed förstås utgiftsräntorna efter avdrag av eventuella inkomsträntor. Bland räntorna torde få medräknas även sådana, som kunna uppkomma på grund av mellan bolaget och dess dotterbolag förefintliga kreditförhållanden.

Beträffande förräntningen av bolagets eget kapital stadgas i 5 § punkt 5, att bolaget skall hava möjlighet att av tillverkningen och försäljningen av socker och sirap tillhoppa med bolagets övriga verksamhet (jordbruk, rederirörelse, dotterbolag m. m.) erhålla ett så avvägt vinstbelopp, att bolaget liksom hittills kan utdela 3 kronor 50 öre per aktie. Här för torde erfordras, att från tillverkningen och försäljningen av socker, sirap och biprodukter framkommer ett överskott av 4 100 000 kronor. Sagda belopp har därför medgivits såsom vinst å ifrågavarande tillverkning och försäljning. På hemställan av bolaget har härtill lagts ett ytterligare belopp av 200 000 kronor att disponeras för ändamål, som bolagets styrelse äger fritt bestämma.

Vad beträffar finansieringen av bolagets rörelse under avtalstiden förutsettes, att denna angelägenhet av bolaget så vitt möjligt ordnas på affärs-

mässigt sätt som hittills med anlitan­de i mån av behov av enskilda kredit­källor. Emellertid har från bolagets sida framhållits, att prisstegringen och den belastning av sockerlagret med en del av de löpande kostnaderna, som enligt kontraktets 5 § 3 punkten förutsättes skola ske, kan komma att ställa stora anspråk på bolagets likviditet. Bolaget har därför ifrågasatt, huruvida ej — till förhindrande av att bolaget för driftens finansiering nödgas anlita lång­fristiga krediter — staten kunde finna lämpligt att under avtalstiden till­handahålla kortfristiga krediter, i den mån sådana ej kunna på antagbara villkor erhållas i den fria penningmarknaden. Efter samråd med chefen för finansdepartementet vill jag i anledning härav framhålla, att i princip någon erinran icke synes böra föreligga mot att på denna punkt tillmötesgå bolagets önskemål.

Den kontroll, som från statens sida erfordras på grund av statens kostnads­garanti åt bolaget, måste givet­vis bliva omfattande och maktpåliggande. Det härför erforderliga organet, statens sockernämnd, torde som sin viktigaste uppgift få att granska och be­döma bolagets kostnader samt dess ekonomiska verksamhet över huvud taget, enkannerligen ur synpunkten av statens garanti. Men sockernämnden bör därjämte följa frågan om sockerprisets lämpliga avvägning samt handlägga enahanda frågor rörande betarbetarlöner m. m., som hittills omhänderhafts av statens nuvarande sockernämnd. Däremot bör det icke tillkomma nämnden att behandla frågor i övrigt rörande landets försörjning med socker. Med hänsyn till den nya uppgiften att granska bolagets produktionskostnader m. m. torde nämnden böra erhålla ändrad sammansättning samt utrustas med nya befogenheter och tillhandahållas erforderliga, i industriell drift och bokföring erfarna arbetsbiträden. Kostnaderna för nämnden torde böra be­stridas direkt av staten enligt närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t.

Även om, på sätt i avtalet angivits, vissa grundregler redan från början bestämmas rörande omfattningen av statens kostnads­garanti, kan sannolikt ej undvikas, att under verksamhetens fortgång olika mening ar uppstå mellan staten och bolaget, huruvida viss kostnad skall ingå under statens garanti. Det synes vara lämpligt att sockernämnden härutinnan har befogenhet att, inom vissa gränser, med självständig beslutanderätt företräda staten som avtalsslutande part. Sockernämnden skall alltså vara ett ansvarigt, statens intressen tillvaratagande organ i avseende å tillämpningen i olika enskilda fall av bestämmelserna i kontraktet om bolagets redovisningsskyldighet för sina sockerinkomster och om statens garanti beträffande produktionskostnaderna. Frågor av nu antydd art kunna tänkas uppkomma till prövning antingen genom att nämndens granskning av bolagets utgifter och verksamhet föranleder nämnden att anmärka på viss utgiftspost eller på någon grupp av affärshändelser eller ock genom att bolagets ledning på förhand hos nämnden efterhör, huruvida nämnden

anser viss utgift eller affärshändelse böra få inrymmas under statens garanti. Förslaget utgår från, att den mening, som nämnden uttalar i dylik fråga, skall gentemot bolaget gälla såsom statens besked rörande det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och bolaget på grund av avtalet. Det kan emellertid tänkas, att bolaget ej vill godtaga nämndens mening rörande viss dylik fråga och nämnden skall då enligt 8 § av kontraktet vara skyldig att på begäran av bolaget underställa frågan Kungl. Maj:t, som har att efter inhämtande av yttrande från en opartisk, sakkunnig delegation, sammanfatt på sätt i lagen om skiljemän är stadgat, meddela beslut om den ståndpunkt, som staten i sin egenskap av part i avtalet skall intaga i den uppkomna tvistefrågan.

Det nu ifrågasatta avtalet synes lämpligen böra gälla först och främst för det verksamhetsår, som börjar den 1 augusti 1940 och utlöper den 31 juli 1941. I betraktande av stadgandena i avtalet om avskrivningar, vinst, lagervärdering m. m. kan klarhet och reda näppeligen ernås, med mindre avtalet utlöper vid viss bokslutsdag. Ytterligare har efter särskild överenskommelse med bolaget bestämts, att de i kontraktet intagna bestämmelserna om prissättning å socker, sirap och biprodukter, om redovisning av bolagets inkomster och täckning av dess utgifter samt om kontroll över bolagets verksamhet m. m. skola, utan hinder av det nu gällande avtalet, lända till efterrättelse även i avseende å bokföringsåret 1939/40. Därvid har dock förutsatts, att sådana beslut om kostnaders bestridande, som fattats av bolagets styrelse eller direktion före slutförandet av förevarande förhandlingar, d. v. s. före den 16 mars 1940, skola i mellanhavandet mellan staten och bolaget godkännas utan särskild prövning från statens sida.

Jag vill i detta sammanhang anmäla, att en höjning av sockerpriset med 4 öre för kilogram kommer att vidtagas den 1 april. För krossmelis (K 5) kommer sålunda priset från och med nämnda dag att bli 38 öre för kilogram. Höjningen motiveras främst av ökade omkostnader för bolaget till följd av höjda priser å bränsle, emballage m. fl. förnödenheter för sockertillverkningen. Inkomsterna på grund av höjningen av sockerpriset liksom bolagets övriga inkomster under innevarande räkenskapsår komma, som tidigare nämnts, att ingå i regleringen.

De uttalanden, vilka vid behandlingen av förevarande spörsmål 1933 gjordes rörande sockerimportörs inköpsrätt hos sockerbolaget samt rörande utjämning av detaljhandelsmarginalen, torde böra äga avseende jämväl å den nya avtalstiden. Vad särskilt angår sistberörda spörsmål torde detta i nuvarande läge påkalla särskild uppmärksamhet. Det är ock min avsikt att så snart den undersökning i ämnet, som uppdragits åt sockernämnden, slutförts, till närmare övervägande upptaga frågan huruvida särskilda åtgärder från statens sida kunna anses påkallade.

För kontraktets giltighet fordras riksdagens samtycke. Med hänsyn till rådande ovissa förhållanden kan den situationen möjligen inträffa, att under

avtalstiden vissa ändringar i de avtalade bestämmelserna kunna bli användiga. Jag förutsätter, att den omständigheten att kontraktet må vara godkänt av riksdagen ej utgör hinder för Kungl. Maj:t att, därest så av väsentligt ändrade förhållanden påkallas, med berörda parter överenskomma om av dylika omständigheter motiverade jämkningar i kontraktet ävensom eljest företaga de mindre jämkningar i detsamma, som kunna finnas påkallade.

Vidare förutsättes, att riksdagen beslutar, att för tiden från och med den 1 oktober 1940, då nu gällande importmonopol utgår, till och med viss framtida tidpunkt, som i det följande närmare skall angivas, rätt att till riket införa socker icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Meddelande av erforderliga närmare föreskrifter torde ankomma på Kungl. Maj:t. Därvid torde givetvis iakttagas, att importen lämnas fri beträffande de i 1 § andra och tredje styckena av kontraktet avsedda fall. Beträffande den tidpunkt, då införselmonopolet skall utlöpa, är att märka, att ehuru avtalet med bolaget skulle utgå den 31 juli 1941, det med hänsyn till statens garanti rörande bolagets vid sagda dag förefintliga sockerlager synes nödvändigt, att riksdagens beslut om införselmonopolet får den innebörd, att Kungl. Maj:t har möjlighet att utsträcka giltighetstiden för detsamma intill dess garantien infriats genom lagrets försäljning, vilket kan antagas hava skett vid ingången av februari månad 1942.»

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot föreliggande förslag, får hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 189,

1) besluta, att för tiden från och med den 1 oktober 1940 till och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, dock senast den 31 januari 1942 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt; samt

3) i huvudsak godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet i ärendet fogade förslaget till kontrakt mellan staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Stockholm den 12 april 1940.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, friherre Lagerfelt*, Viktor Larsson, Sköldén, Bengtsson, Sjödahl, Elon Andersson, Velander, Robert Berg och Heüman;* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren, Björklund*, Olsson* i Gävle, *Andersson* i Dunker*, *Ericson* i Boxholm, *Sandberg, Werner* i Hultsfred, *Hagberg* i Malmö och *Andersson* i Vigelsbo.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

*Bilaga 1.***Förslag**

till

K o n t r a k t**mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.**

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 10 § omnämnda tid att annan än bolaget ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning i frihamn eller å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omnämnda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

Utan hinder av vad ovan sägs äger staten rätt att till riket införa de myckenheter socker, som för säkerställande av landets försörjning med socker må anses erforderliga.

2 §.

Bolaget förbinder sig att inbjuda till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling under år 1940 i enlighet med mellan bolaget och Sveriges betodlares centralförening överenskomna grunder samt under iakttagande tillika, att grundpriset för 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt icke må, med undantag som följer av bestämmelserna i 3 § första stycket, understiga de priser, som i följande tabell äro angivna för olika medelhektarskördar. Med medelhektarskörd förstås därvid det tal, som erhålles om den av bolaget för 1940 inköpta myckenheten sockerbeter, uttryckt i deciton inköpt betvikt, delas med den samma år odlade totala sockerbetsarealen, angiven i hektar uppmätt areal.

Medelhektarskörd		Sockerbetspris för deciton	
Minst 360 deciton	.....	3 kronor	2 öre
» 350, men lägre än 360 deciton	.....	3 »	6 »
» 340, » » » 350 »	.....	3 »	10 »
» 330, » » » 340 »	.....	3 »	14 »
» 320, » » » 330 »	.....	3 »	18 »
» 310, » » » 320 »	.....	3 »	22 »
Lägre än 310 deciton	.....	3 »	26 »

Vid teckning av betodlingskontrakt, avseende leverans till Lidköpings, Linköpings eller Mörbylånga råsockerfabrik, skola dock i fråga om täckningsersättning och bidrag till järnvägsfrakt gälla i huvudsak de grunder, som tidigare tillämpats av mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag.

3 §.

Bolaget förbinder sig att ej låta någon betodlare ingå eller överlaga betodlingskontrakt för 1940, innehållande bestämmelse om i 2 § angivet pris, med mindre betodlaren avlämnar en vederbörligen underskriven förbindelse, enligt bilagda formulär, angående betarbetarlönerna 1940 och bestridande av vissa kostnader. Samtliga sådana underskrivna förbindelser skola av bolaget, på anfordran, överlämnas till den i 7 § omnämnda nämnden.

Vad betodlare enligt 2 § i förberörda förbindelse är skyldig betala skall bolaget innehålla å den odlaren tillkommande betlikviden. Sålunda innehållna belopp har bolaget att, på anfordran, redovisa till nämnden.

4 §.

Bolaget är skyldigt att vid försäljning av socker och sirap samt vid sockertillverkning erhållna biprodukter tillämpa de priser och försäljningsvillkor, som av Kungl. Maj:t fastställas.

Finner bolaget att på grund av ändrade förhållanden eller eljest ändring bör ske i fråga om priser eller försäljningsvillkor, som nyss nämnts, har bolaget att med förebringande av erforderlig utredning göra anmälan därom hos Kungl. Maj:t.

5 §.

För räkenskapsåren 1939/40 och 1940/41, därvid räkenskapsår anses börja den 1 augusti och sluta den 31 juli året därpå, är bolaget gentemot staten redovisningsskyldigt för sina samtliga inkomster på grund av tillverkningen och försäljningen av socker och sirap samt vid sockerframställning erhållna biprodukter, och åtager staten sig att svara för täckning av bolagets för samma tillverkning och försäljning havda kostnader. Därvid skola särskilt nedan angivna grunder iakttagas.

1. Avskrivningar å vid ingången av räkenskapsåret 1939/40 befintliga anläggningar, maskiner och inventarier skola ske i huvudsak efter hittills tillämpade grunder. Beträffande i detta stycke avsedda föremål, som nyanskaffas under något av ovan nämnda räkenskapsår, böra dessa — i den mån fråga ej är om rent underhåll — upptagas å anläggningskonto till det verkliga anskaffningsvärdet för att därefter med hänsyn till föremålets livslängd undergå planenlig avskrivning; dock må bolaget, om nyanskaffningen på grund av krisförhållanden dragit stegrade kostnader samt avser ersättning av äldre liknande föremål, under det räkenskapsår, då anskaffningen skett, göra en extra avskrivning till belopp av 75 procent å den av nyss nämnd orsak uppkomna merkostnaden, skolande återstående anskaffningsvärde upptagas å anläggningskonto för att därefter bliva föremål för planenlig avskrivning.

2. Beträffande de värden, vartill lager av bränsle och andra förnödenheter må för vartdera av ovannämnda räkenskapsår upptagas i bokslutet, skall gälla, att räkenskapsårets drift ej får påföras högre kostnader för respektive vara, än att bolaget kan — med antagande av att den utgående lagerbehållningen av varan till storleken sammanfaller med den ingående — åsätta ett dylikt normallager samma à-pris som gällt för det ingående. Därest det utgående lagret till kvantiteten överskjuter det ingående, skall den överskjutande delen bokföras till den under räkenskapsåret genomsnittliga inköpskostnaden.

3. Beträffande värdesättningen å lager av råsocker och raffinad skall — oberoende av vad därom må tillämpas i bolagets i dess förvaltningsberättelse intagna bokslut — följande lända till efterrättelse i mellanhavandet mellan staten och bolaget enligt detta kontrakt. Å ena sidan skall under vartdera räkenskapsåret 1939/40 och 1940/41 såsom inkomst, för vilken bolaget gentemot staten är redovisningsskyldigt, räknas ett belopp, som motsvarar vid räkenskapsårets utgång kvarvarande lager av råsocker och raffinad, värderat till vid sagda tillfälle gällande försäljningspris å socker, efter avdrag av *dels* eventuellt förekommande sockerskatt och *dels* försäljningskostnader och beträffande kvarvarande råsocker jämväl raffineringskostnader. Å andra sidan skall under nyss sagda räkenskapsår såsom kostnader, för vilka staten gentemot bolaget lämnar garanti, räknas *dels* det belopp,

vartill sockerlagret vid räkenskapsårets ingång varit bokfört, *dels ock* ett belopp, avsett för åternedskrivning av det på ovan angivet sätt beräknade värdet å utgående sockerlager, vilket belopp i krontal angivet skall motsvara den reserv, som bolaget den 31 juli 1939 ägde i sitt då förefintliga lager av råsocker och raffinad. Först sedan hänsyn på nu angivet sätt tagits till lagervärdesättningen å sockerlagret, skall den bolaget enligt punkt 5 härnedan tillkommande vinsten få framkomma. Staten garanterar vidare bolaget att beträffande utförsäljning av det vid avtalets utgång kvarvarande sockerlagret få tillämpa samma pris, som det vid sagda tidpunkt gällande försäljningspriset å socker.

Skulle, oaktat bolagets vinst på sockertillverkningen alltså genom förevarande bestämmelser under avtalstiden begränsas på nyss angivet sätt, bolaget under avtalstiden likväl få vidkännas någon skatt till följd av värdeökning e. d. i bolagets sockerlager, skall i mellanhavandet mellan staten och bolaget dylikt skattebelopp ej omfattas av statens garanti.

4. Beträffande skatter till stat och kommun skall iakttagas, att vartdera räkenskapsårets drift får påföras ett kostnadsbelopp, motsvarande den skattesumma, som beräknas utgå på grund av ett under ett vart av samma år uppkommet påräkneligt vinstbelopp av 4 725 000 kronor. Till en för gäldande av s. k. eftersläpande skatter avsedd skattereserv får dessutom under vartdera året avsättas ett belopp av 330 000 kronor.

5. Under statens garanti må inräknas jämväl *dels* det verkligt förekommande nettoräntebeloppet *dels ock* ett årligt belopp av 4 300 000 kronor avsett att, tillhopa med bolagets å annan verksamhet än tillverkning och försäljning av socker och sirap erhållna vinst, användas till förräntning av bolagets eget kapital eller till ändamål, som bolagets styrelse äger fritt bestämma.

6. Den omständigheten att staten svarar för täckning av bolagets kostnader för sockertillverkningen får ej föranleda bolaget till mindre omtänksamhet än eljest i avseende å utgifters vidkännande och företagets ekonomiska bedrivande i övrigt, och åligger det alltså bolaget att, utan efter sättande av driftens planmässighet och företagets rationella bedrivande, iakttaga all nödig sparsamhet i avseende å utgifter av skilda slag och beträffande bedrivandet av dess verksamhet över huvud taget.

7. Skulle vid avtalstidens utgång kvarstå något under statens garanti ingående kostnadsbelopp, varför täckning ej under avtalstiden av bolaget erhållits, och träffas ej mellan staten och bolaget särskild uppgörelse om beloppets täckning, har staten att till bolaget omedelbart vid avtalets utgång utgiva vad sålunda återstår. Om å andra sidan det belopp, som bolaget erhållit i redovisningspliktiga inkomster, skulle vid avtalstidens utgång överstiga vad som omfattats av statens garanti, är bolaget skyldigt att, därest annan uppgörelse ej träffas, till staten likaledes omedelbart utgiva det sålunda överskjutande beloppet.

8. Utöver de i detta kontrakt angivna grunder äger Kungl. Maj:t att med bolaget träffa överenskommelse i avseende å närmare bestämmelser om täckning av bolagets kostnader och redovisning av dess inkomster.

6 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leverandagens pris.

Bolaget skall driva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

7 §.

Bolagets verksamhet i vad den beröres av detta kontrakt står under tillsyn av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd (*statens sockernämnd*).

Nämnden äger att av bolaget erhålla de uppgifter och taga del av det material, som den anser erforderligt för tillsynens utövande.

8 §.

I frågor rörande tillämpningen av bestämmelserna i 5 § detta kontrakt rörande bolagets redovisningsskyldighet för sina inkomster ävensom statens åtagande att svara för täckning av bolagets kostnader äger nämnden företräda staten. Uppstår i sådan fråga meningsskiljaktighet mellan nämnden och bolaget skall nämnden, därest bolaget det begär, underställa frågan Kungl. Maj:t. Innan Kungl. Maj:t fattar ståndpunkt i sålunda uppkommen tvistefråga, åligger det Kungl. Maj:t att inhämta utlåtande i frågan hos en särskild delegation, bestående av tekniskt och ekonomiskt erfarna, opartiska och sakkunniga personer, utsedda på sätt i lagen om skiljemän sägs.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt meddelar Kungl. Maj:t närmare föreskrifter.

9 §.

Vad i detta kontrakt stadgas innebär ej inskränkning i de befogenheter, som enligt lag och författning må tillkomma Kungl. Maj:t i avseende å bolaget och dess verksamhet.

10 §.

Detta kontrakt träder i kraft från och med tidpunkten för dess under-tecknande samt gäller till och med den 31 juli 1941. Bestämmelserna i det enligt godkännande av 1938 års riksdag mellan staten och bolaget ingångna kontraktet skola, i den mån de strida mot nu förevarande kontrakt, anses upphävida genom sistnämnda kontrakt.

Bilaga 1 a.

Förbindelse

till

statens sockernämnd

angående betarbetarlönerna 1940 samt bestridande av vissa på statens sockernämnd ankommande kostnader.

1 §.

Undertecknad, här nedan kallad betodlaren, förbinder sig gentemot statens sockernämnd att vid användning under 1940 av lejd arbetskraft för sockerbetors skötsel eller upptagning — där ej gällande kollektivavtal om dylikt arbete är tillämpligt eller betarbetaren eljest av betodlaren erhåller ersättning enligt de i kollektivavtalet stadgade bestämmelser — iakttaga följande:

(Se noten
här nedan.)¹

1. För *sommarskötseln* skall, därest denna omfattar fyra arbetsmoment (hackning, gallring och ytterligare två hackningar), betalas ett ackord av minst 80 kronor 64 öre per tunnland. — För *upptagningen* skall ackordet vara likaledes minst 74 kronor 40 öre per tunnland. För upptagning, som verkställes senare under året än den 9 november, utgår ett tillägg av 8 kronor per tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 6 öre per 400 sträckfamnar för varje 1 000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland), varmed skörden å egendomen överstiger 280 deciton betor per hektar. — *Helackordet* skall alltså vara minst 155 kronor 4 öre per tunnland jämte kvantitetstillägg i förekommande fall. — *Bortfaller den första av ovannämnda hackningar*, minskas ackordet för sommarskötseln liksom helackordet med 3 kronor 84 öre per tunnland. *Bortfaller den sista hackningen*, minskas samma ackord med 11 kronor 52 öre per tunnland.

2. Kvantitetstillägg utbetalas senast två veckor efter kampanjens slut vid vederbörande fabrik. Därest arbetare genom styrkt sjukdom eller av annan mellankommande orsak är förhindrad att slutföra åtaget arbete om minst 3 200 sträckfamnar och för detsamma slutförande ställer annan arbetare i sitt ställe, skall kvantitetstillägg utgå till respektive arbetare i proportion till utfört arbete.

Betodlaren förbinder sig att, sedan leveransen av sockerbetor för året avslutats, för betarbetare, som så påfordrar, förete skriftlig, av svenska sockerfabriksaktiebolaget tillhandahållen uppgift å sin medelskörd av sockerbetor under året.

3. Erhåller betarbetaren icke ersättning enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom., är betodlaren pliktig att, där han ej inom viss av statens sockernämnd

förelagd tid styrker sig hava till betarbetaren betalat vad som felas, efter anmodan av nämnden utgiva ett belopp, motsvarande den felande ersättningen jämte 5 procent årlig ränta därå, att av nämnden disponeras enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

2 §.

Tillika förbinder sig betodlaren att till täckande av kostnader, som statens sockernämnd har att bestrida, under 1940 till nämnden erlægga en avgift av intill 3 kronor för varje uppmätt hektar av odlarens sockerbetsodling sagda år. Avgiften, vilkens närmare belopp fastställs av Kungl. Maj:t, skall innehållas å betodlaren tillkommande betlikvid. För del av hektar reduceras avgiften i proportion till arealen.

3 §.

Tvister om tolkningen och tillämpningen av denna förbindelse — däri inbegripet avgörande, huruvida och i vad mån ersättningsskyldighet enligt 1 § 3 mom. föreligger — skola avgöras enligt gällande lag om skiljemän, med iakttagande att skiljemännen skola vara tre, varav en utses av styrelsen för Sveriges betodlares centralförening och en av styrelsen för svenska lantarbetareförbundet samt den tredje (ordföranden) av Kungl. Maj:t.

¹ I följande fall må 1 § 1 mom. i stället hava nedan angivna lydelse, nämligen beträffande

betodlare å Gotland.

För *sommarskötseln* skall, därest denna omfattar fyra arbetsmoment (hackning, gallring och ytterligare två hackningar), betalas ett ackord av minst 75 kronor per tunnland. — För *upptagningen* skall ackordet vara minst 68 kronor för tunnland. För upptagning, som verkställes senare under året än den 9 november, utgår ett tillägg av 8 kronor per tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 4 öre per 400 sträckfamnar för varje 1 000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland), varmed skörden å egendomen överstiger 250 deciton betor per hektar. — *Helackordet* skall alltså vara minst 143 kronor per tunnland jämte kvantitetstillägg i förekommande fall. — *Bortfaller den första av ovannämnda hackningar*, minskas ackordet för sommarskötseln liksom helackordet med 4 kronor per tunnland. *Bortfaller den sista hackningen*, minskas samma ackord med 11 kronor per tunnland.

betodlare, som tecknar betodlingskontrakt med *Mörbylånga råsockerfabrik*:

För *sommarskötseln* skall, därest denna omfattar fyra arbetsmoment (hackning, gallring och ytterligare två hackningar), betalas ett ackord av minst 79 kronor per tunnland. — För *upptagningen* skall ackordet vara

minst 64 kronor per tunnland. För upptagning, som verkställes senare under året än den 9 november, utgår ett tillägg av 8 kronor per tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 4 öre per 400 sträckfamnar för varje 1 000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland), varmed skörden å egendomen överstiger 250 deciton betor per hektar. — *Helackordet* skall alltså vara minst 143 kronor per tunnland jämte kvantitetstillägg i förekommande fall. — *Bortfaller den första av ovannämnda hackningar*, minskas ackordet för sommarskötseln liksom helackordet med 4 kronor per tunnland. *Bortfaller den sista hackningen*, minskas samma ackord med 11 kronor per tunnland.
